

СТАНОВИЩЕ

за представените от д-р Клара А. Стаматова трудове в конкурса за **Доцент по религия и теология (история на религиите)** в Богословския ф-тет на СУ „Св. Климент Охридски”, ДВ, бр. 80/14. 10. 2011 г.

Д-р К. Стаматова представя изследвания по обширна богословска тематика. Значителна част от нея е посветена на историята на религиите, на нехристиянските учения и техните отношения с християнството. Съсредоточава се върху исляма, чието изследване изисква постоянни усилия, за да се преодолеят наслоенията в българската хуманитаристика. Редица нейни представители, наследявайки вековното отчуждение към “вярата на другия”, продължават да го проявяват, обосновават и допълват с битоващите в съвременния свят идеологии. През последните десетилетия, когато се очакваше по-трезв подход, напредъкът е по-скоро частичен.

Постиженията на кандидатката в изследванията върху исляма могат да се систематизират в две тясно свързани основни насоки.

1. Познаване на ислямската догматика. Студията „Етиката на Мохамед” съдържа основните черти, съдържание и императиви на проповядваната от търговеца в Мекка вяра в Аллах. Изложението е подкрепено с добре подбран източников материал. К. Стаматова посочва, че новата религия възприема „основни идеи и обредност от юдаизма и християнството” (стр.220-221) , привежда „Дванайсетте заповеди - предписания за правоверно поведение”, в които морализаторския императив заема централно място. Определя Мухаммад както като „религиозен, така и обществен реформатор”, заключение, което изгражда върху разграничението между двата основни периода от неговия живот (стр. 255-58) . Извършеният в студията преглед се допълва от кратко запознаване със „Суфизма – мистичната духовност в исляма” и с отделеното в статията „Всеобщност на вярата в задгробния живот” място на представата за него в исляма. Самото заглавие на кратката бележка „Модернизирането на исляма или ислямизиране на модерността” сполучливо отразява отговорът на исляма и неговите последователи към съвременността и нейните предизвикателства. И накрая : монографиите „Ислямската представа за Исус Христос” и „Мюсюлманката между традицията и модерността” са, както принос към българските богословски изследвания върху исляма, така и постижение на българското ислямознание.

2. Анализ на дебата-диалог между двете религии, очертаване на неговите рамки и перспективи. К. Стаматова доказва в „Публичността - място за среща на християнството и исляма

в България”, че поуките от миналото допринасят за наблюдавания в България „позитивен стремеж - принципите на уважението, доверието, отговорността, справедливостта и толерантността да определят насоките на съвременните отношения между последователите на двете религии.” (стр. 91.) Сред препоръките за изграждане на справедливи социални връзки заслужава внимание забележката, че „конкретно за България, следва да се утвърждава взаимната отговорност за всеки член от общността, към която човек принадлежи, за съвместно жителство” (Пак там, стр. 92) Интерес представлява разглеждането на проблема за „пречистването на историческата памет”, сред пътищата за преодоляване на натрупванията от миналото. Авторката доказва, че стремежът към единомислие спрямо редица проблеми на съвременността и съвместното обсъждане на хуманистичното измерение на двете религии, не следва да пренебрегва неоспоримите доктринални и култови различия между тях, особено по техните догматични ядра, където не трябва се правят компромиси.

Постиженията на д-р К. Стаматова убедително потвърждават единодушното становище на ориенталистите, че християнски богослов може сериозно да се занимава с горепосочената тематика, само ако притежава задълбочени познания върху догмата, историята и практиката на исляма. Чрез системно изучаване на исляма, кандидатката анализира без предубеждения неговия обхват и съдържание, като го сравнява и съпоставя с християнството. Установи полезни връзки с нашата гилдия на арабисти/ислямисти. Изявява се като уважаван колега, чиято подготовка и знания, на проучвателско и педагогическо поприще подпомагат и нашата изследователска дейност.

Сред представените за рецензиране трудове фигурират и посветени на други религии и секти, като древноегипетската, „Свидетелите на Йехова”, последователите на Муун и др. Запознаването с тяхното съдържание оставя добри впечатления.

Д-р К. Стаматова обхватно и задълбочено познава фактологичния материал и борави с него прилагайки и съвременни научни методологии. Успешно разкрива идеи, факти и събития, логично обосновава правените изводи. Проявява и достойнства на разказвач, чиито език и стил увличат и убеждават читателя. Нейните свързани с исляма проучвания и обществени изяви допринасят за полезния диалог между религиите у нас като фактор за национално единение.

Смятам кандидатурата на д-р К. Стаматова за подходяща и отговаряща на изискванията. Препоръчвам да бъде одобрена за **Доцент по религия и теология (история на религиите)** в Богословския ф-тет на СУ „Св. Климент Охридски”.

София, 25 януари 2012 г.